

VALIKKURSUSED

I kursus „Müüt ja kirjandus”

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming, läbivad teemad
<p>Müüt, muistend, muinasjutt</p> <p>Müüdi olemus. Maailma loomise müüdid ja muistendid; eri rahvaste loomismüüte; Friedrich Robert Faehlmanni müütilised muistendid. Eestlaste mütoloogiline maailmapilt: vaimud, haldjad, maa-alused, nõiad, targad, triksterid, vanapagan jt üleloomulikud olendid. Alusteoseid: Matthias Johann Eisen „Eesti mütoloogia”, Karl Kello „Draakoni märgi all”, Hasso Krull „Loomise mõnu ja kiri”, Lennart Meri „Hõbevalge” jt Felix Oinas „Tuul heidab magama”, August Kitzberg „Libahunt”, Aino Kallas „Hundimõrsja”, Andrus Kivirähk „Mees, kes teadis ussisõnu”.</p> <p>Muinasjutt kui kirjanduse ja müüdi vahelüli, kunstmuinasjutt: Anna Sakse „Lillemuinasjutud”, Oscar Wilde „Õnnelik prints”. Muinasjutu dekonstrueerimine: Paul-Eerik Rummo „Tuhkatriinumäng”, Jaan Kaplinski „Kaks päikest”. Võrdlev mütoloogia: rändmotiivid.</p> <p>Kunstnikumüüt: kirjanik kui Looja.</p> <p>Pärimus kirjanduses</p> <p>Eepiline minevik. Sumeri „Gilgameš”. Vana-Kreeka müüdid ja nende töötlused: Sophokles „Kuningas Oidipus”, Albert Camus „Sisyphose</p>	<p>Kursuse lõpul õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none">1) kirjeldab mütoloogilisi elemente eestlaste maailmapildis;2) teab eesti rahvuseepose sünnilugu ja sisu ning kultuuri- ja rahvusloolist tähtsust;3) selgitab müüdi kui arhetüüpse žanri ja tänapäeva müütide olemust ning mõtestab pärimust <p>õpitust ja iseenda kogemusest lähtuvalt;</p> <p>49</p> <ol style="list-style-type: none">4) nimetab arhetüüpseid müüdimotiive ja leiab neid käsitletavatest ilukirjandusteostest;5) tunneb loetud müütide ja arhetüüpsete tegelastega seotud narratiive ja motiive ning leiab neid käsitletavatest ilukirjandusteostest;6) analüüsib kirjandusteoste teemat, süžeed ja tegelasi nii müüdimotiividest kui ka eetilistest ja esteetilistest väärtustest lähtuvalt;7) tunneb ära ja analüüsib folkloorse pärandi kasutamist autoriloomingus ning selgitab kirjandus(teos)e tähenduse muutumist ajas;8) on terviklikult läbi lugenud ja analüüsinud	<p>Kunstiõpetus</p> <p>Ajalugu</p>

<p>müüt". Piibli müüdid ja nende töötlusted:</p> <p>keskaegne draama „Aadama mäng”, Dante Alighieri „Jumalik komöödia”, Ain Kalmus „Juudas”, Marie Under „Tuudaimimarjad”. Eepos: Homeros „Ilias”, „Odüsseia”. Keskaegsed kangelaseeposed: „Vanem Edda”, „Rolandi laul”, „Laul minu Cidist”, „Nibelungide laul”, „Beowulf”. Rahvuseeposed: Elias Lönnrot „Kalevala”, Friedrich Reinhold Kreutzwald „Kalevipoeg”. „Kalevipoja” motiivid luules ja proosas. Argimütoloogia ja rahvapärinus. Müüt kirjanduses ja tänapäeva kultuuris (ideoloogias, massikultuuris; positiivsed ja negatiivsed eeskujud). Friedebert Tuglas „Maailma lõpus”, Mati Unt „Argimütoloogia”.</p> <p>Pärimuse mõtestamine</p> <p>Arhetüüp ja arhitekst. Arhetüüpsed teemad ja motiivid: leping kuradiga, ohverdamine, lahkumine kodunt, ohtuderikas vaimse kasvamise teekond ja kojujõudmine, saatus ja õnn jt. Vastandite võitlus: ilus ja inetu, hea ja kuri, põrgu ja paradiis, armastus ja kättemaks, süüd ja surm, õitseng ja hääbumine, kangelaslikkus ja kuritöö jm. Arhetüüpsed müüdimotiivid: kangelase eriline süüd, päritolu, vägiteod, ohud teel, surm, elu pärast surma. Arhetüüpsed tegelasi: Odysseus, Achilleus, Narkissos, Pygmalion, Sisyphos, Oidipus, Kain, Taavet, Koljat, Magdalena, Juudas, Ahasveerus, Hamlet, Faust, Robinson Crusoe, Gulliver, don Quijote, Don Juan, Casanova, Dracula jt; kurat, libahunt, kratt, hiiud, näkk, ingel, vaeslaps, Kalevipoeg, Vanapagan jt. Arhetüüpsed sümbolid ja kujundid: ring, rist, labürint, kolmjalg,</p>	<p>vähemalt neli proosa- või draamateost.</p>	<p>„Kultuuriline identiteet”</p> <p>Kunstiõpetus</p> <p>Muusikaõpetus</p> <p>Kunstiõpetus</p> <p>„Kultuuriline identiteet”</p> <p>„Väärtused ja kõlblus”</p> <p>Psühholoogia</p> <p>„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine”</p> <p>„Kultuuriline identiteet”</p>
--	---	---

<p>kaheksakand, ilmapuu, välk, taevatäht, päikesevanker, jumalikud kaksikud jt; valge laev, sinilind, (sõnajala)õis, lahtised allikad, õnnemaa, paradisi, põrgu jm. Intertekstuaalne lähenemisviis: teose avamine teiste tekstide vormilisel või sisulisel taustal.</p> <p>Mõisted</p> <p>Argimütoloogia, arhetüüp (arhetüüpne teema, motiiv, kujund, tegelane, süžee), arhitekt, eepos, intertekstuaalsus, kangelaseepos, kunstmuinasjutt, muistend, mütoloogia, müüt, pärimus, rahvuseepos.</p> <p>Terviklikult käsitletavat teosed</p> <p>Õpilane loeb läbi vähemalt neli teost järgnevast kirjandusteoste loendist.</p> <p>Margaret Atwood „Penelopeia”, Mihhail Bulgakov „Meister ja Margarita”, Maurice Druon „Zeusi mälestused”, Johann Wolfgang Goethe „Faust” (I osa), Herman Hesse „Stepihunt”, Haruki Murakami „Kafka mererannas”, Viktor Pelevin „Õuduse kiiver”, Terry Pratchett „Eric”, Sophokles „Kuningas Oidipus”, Anton H. Tammsaare „Põrgupõhja uus Vanapagan”, Friedebert Tuglas „Maailma lõpus”, Oscar Wilde „Dorian Gray portree”, Jeanette Winterson „Taak”.</p>		<p>Kunstiõpetus</p>
---	--	---------------------

II Draama

	ÕPPESISU	NÄIDISÕPPETEGEVUSED	MÕISTED	Lisalugemist
	Draama olemus. Näidend. Tegelaskõne: dialoog, monoloog, repliik, remark. Tegelase analüüs: muutuv ja muutumatu, avatud ja suletud tegelane.	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab lühiessee teatri tähendusest kultuuris (täiendab seda kursuse lõpul); • sõnastab draama põhielemuse; • analüüsib viimase teatrikülastuse põhjal üht lavastuse tegelaskuju. 	Dialoog draama monoloog remark repliik	Huizinga, J. Mängiv inimene. Kultuuri mänguelemendi määratlemise katse. Kirjastus Varrak, 2003. Oida, Y., Marshall, L. Nähtamatu näitleja. Eesti Teatriliit, 2007.
	Draama keskendatus inimestevahelisele suhtlemisele ja elu teatraalsusele. Näitleja rolliloome.	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • osaleb diskussioonis elu ja teatri suhte teemal, nt „Rollid elus ja laval“; • selgitab näitlejatöö keerukust rolli loomisel. 	karakter	Palamets, H. Vaatemängud läbi aegade. Tallinn: Ilo, 2006. Palamets, H. Kümme vakka teatrisoola. Tallinn: Ilo, 2006.
	Draamateose aeg ja ruum. Konflikt, intriig ja probleem. Paul-Eerik Rummo „Tuhkatriinumäng“	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • loeb katkendi Rummo näidendist „Tuhkatriinumäng“; • leiab näidendi konflikti, intriigi ja sõnastab probleemi; • selgitab teose aega ja ruumi. 	intriig konflikt	Kaplinski, J. Prometheus ja Tuhkatriinu [A. Gide'i "Halvasti aheldatud Prometheus" ja P.-E. Rummo "Tuhkatriinumängust"]. –Vikerkaar, nr 3, 1992.
	Draamateose kompositsioon. Vaatus, stseen.	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • analüüsib Rummo näidendi „Tuhkatriinumäng“ kompositsiooni ja põhjendab selle ülesehitust. 	stseen vaatus	Panso, V. Teatriartikleid. Tallinn: Eesti Raamat, 1980.
	Draamatika žanrid. Draamatika põhižanrid; draama, tragöödia, komöödia, tragikomöödia.	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • nimetab draamatika põhižanrite tunnused; • toob näiteid kõikide põhižanrite kohta eesti 	komöödia tragöödia tragikomöödia	Eesti dramaturgia 10 aastat. Eesti Näitemänguagentuur, 2005.

	Andrus Kivirähk „Eesti matus“ ja „Vombat“.	teatris; <ul style="list-style-type: none"> • loeb või vaatab videosalvestusena Kivirähi „Eesti matust“ või „Vombatit“; • määrab draamateose žanrikuuluvuse ja põhjendab seda määratlust. 		
	Ajaloolised žanrid: antiiktragöödia, antiikkomöödia, liturgiline draama, müsteerium, moralitee, miraakel.	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • meenutab antiiktragöödia ja komöödia olemust; • tutvub õppematerjalide põhjal keskaegsete draamažanritega; • toob välja nende erinevused tänapäevaste žanritega võrreldes. 	antiiktragöödia antiikkomöödia liturgiline draama miraakel moralitee müsteerium	Hartnoll, P. Lühike teatri- ajalugu. Tallinn: Eesti Raamat, 1989.
	<i>Commedia dell'arte</i> ja tänapäeva improvisatsiooniline teater.	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • otsib internetist materjale <i>commedia dell'arte</i> tegelaskujude kohta; • esitleb leitud materjale klassile. 	<i>commedia dell'arte</i>	Itaalia maskid: <i>Commedia dell'arte</i> ümber. Tallinn: Püha Issidori Õigeusu Kirjastusselts, 2006.

	<i>Performance</i> ja <i>happening</i> .	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • arutleb eri kunstide ühendamise võimaluste üle tänapäeva kultuuris; • toob välja erinevused <i>happening</i>'i ja <i>performance</i>'i eesmärkides ning teatrilavastuse eesmärkides. 	<i>happening performance</i>	Małgorzata, S., Wysińska, E. Tänapäeva teatri leksikon. Tallinn: SE&JS, 1996.
	Farss, jant ja sketš. Koomika liigid: situatsiooni-, karakteri- ja sõnakoomika. Juhan Smuul „Polkovniku lesk ehk Arstid ei tea midagi“.	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • arutleb huumori tähenduse üle elus, • tutvub Smuuli monodraamaga „Polkovniku lesk“; • leiab draamas erinevaid koomikavõtteid. 	farss jant sketš karakter- , situatsiooni- ja sõnakoomika	Kirik ja teater: müsteeriumist farsini. Tallinn: Püha Issidori Õigeusu Kirjastuselts, 2007.
	Kuuldemäng ja lugemisdraama. Sõnadeta lavastus, tantsulavastus, muusikalavastus.	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • eritleb kuuldemängu ja sõnadeta lavastuse erijooni ja sihtgruppi; • vaatab videosalvestust ühest tantsulavastusest (nt Pepljajevi „Luikede järv“); • analüüsib lavastuse eripära ja sõnumit. 	kuuldemäng lugemisdraama	Epner, L. Valitud artikleid teatriuurimisest. Tartu Ülikooli Kirjastus, 2011. Kolk, M. Uussiiralt autori-teatrist, ajaloost ja vabadusest. Eesti näitekirjandus 2010. – Looming, nr 4, 2011.
	Teatri tähendus ja funktsioonid. Lavastajatöö. Teater kui kollektiivne kunst: lavastaja, näitleja, muusikakujundaja, kunstniku, valgus- ja kostüümikunstniku roll lavastuse valmimisel.	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • tutvub lavastuse valmimisega õppematerjalide ja õpetaja juhendamise abil; • praktiseerib lühivormis lavastuse valmistamist: lavastab rühmatöona kõigi osalistega (näitlejast kostüümi-kunstnikuni) ühe ministseeni vabalt valitud või improviseeritud näidendist (valgus- või kostüümi-kunstniku tööd võib vahendite ja võimaluste puudumisel kirjeldada). Vajadusel võib järgmise tunni algul anda selleks täiendavat aega. 		Valgemäe, M. Teater ja kultus. – Vikerkaar, nr 9, 2008. Linnuste, V. Uued tuuled teatris. Ühiskonnaarengu mõjutamise võimalus. Eesti Teatrite Liit, 2004.
	Kirjanduse ja teatri suhted: dramatiseering, stsenaarium,	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • toob näiteid eesti proosateostest, mis on 	dramatiseering etendus	Etenduse analüüs: võrrand mitme tundmatuga. Tartu:

	libreto, lavastus, etendus.	<p>dramatiseeritud;</p> <ul style="list-style-type: none"> • sõnastab proosa- ja draamateose põhilised erinevused; • eristab stsenaariumit, libretot; • koostab pressiteate väljamõeldud lavastuse kohta, kasutades teadlikult ja õigesti mõisteid "dramatiseering", "lavastus" ja "etendus". 	lavastus stsenaarium	Tartu Ülikooli Kirjastus, 2006.
	Eesti draamakirjanikud. August Kitzbergi „Kauka jumal“ ja E. Vilde „Tabamata ime“.	<p>Õppetegevuse käigus õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutvub õppematerjalide põhjal 20. sajandi alguse tähtsamate draamakirjanikega; • teeb kokkuvõtte sel perioodil draamas käsitletud temadest, seostades neid tänapäevaga. 		Kruuspere, P. Tuli, veri ja võimsad tunded. August Kitzbergi näidendite tõlgendused. – Keel ja Kirjandus, nr 12, 2005, lk 968–977.
	Anton Hansen Tammsaare „Juudit“.	<p>Õppetegevuse käigus õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutvub katkenditega Tammsaare näidendist; • meenutab tragöödia žanritunnuseid ja leiab neid Tammsaare „Juuditist“; • sõnastab ühe tegelase, nt Nimetu või Olovernesega seonduva probleemi; • arutleb Juuditi tegelaskuju mitmeti mõistetavuse üle; • toob näiteid naisteemasid käsitlevate draamade kohta. 		Tarrend, A. Tammsaare „Juuditi“ lugemismudeleid. – Haridus, nt 11, 2003, lk 18–23.

	Lavastuse stiil ja atmosfäär. Etenduse vastuvõtt ja teatrikriitika. Mart Kivastik „Külmetava kunstniku portreed. Viinistu triloogia“.	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • arutleb lavastuse atmosfääri loomise vahendite üle; • vaatab videosalvestust Kivastiku „Külmetava kunstniku portreest“; • analüüsib nähtud lavastuse stiili ja atmosfääri. 		Teatri ja teaduse vahel. Tartu: Tartu Ülikool, 2002.
	Teatriarvustus.	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab õpetaja juhendamisel teatriarvustuse nähtud etenduse põhjal, kasutades õpitud teatritermineid. 	teatriarvustus	Etenduse analüüs: võrrand mitme tundmatuga. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2006.
	Eesti teatri ajalugu. Lydia Koidula ja August Wiera teater. Koidula „Säärane mulk ehk Sada vakka tangusoola“.	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • kuulab õpetaja jutustust Lydia Koidula ja August Wiera tegevusest eesti teatri alusepanijatena; • loeb katkendit Koidula näidendist „Säärane mulk“; • analüüsib näidendi keele kujundlikkust, dialoogide ilmekust ja karakterite köitvust; • arutleb teatri rahvalikkuse üle. 		Põldmäe, R. Koidula teatri-tegevus Tartu Vanemuise seltsis 1870–1871.a. Tallinn: Eesti NSV Teatriühing, 1963.
	Kutselise teatri süünd. Karl Menning.	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • tutvub õppematerjalide põhjal kutselise eesti teatri sünniloo ja Karl Menningu tegevusega. 		Haan, K. Karl Menning ja teater Vanemuine. Eesti NSV Teatriühing. Tallinn: Eesti Raamat, 1987.
	Estonia teatri ja Draamateatri asutamine. Hommikuteater. Lavastajad. Andres Särev.	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • koostab tabeli eesti teatriloo tähtsamatest sündmustest ja isikutest. 		Kuningas, O. Andres Särev. Eesti NSV Teatriühing. Tallinn: Eesti Raamat, 1977.
	Kaarel Ird ja Voldemar Panso	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • võrdleb Kaarel Irdi ja Voldemar Panso teatritegevust. 		Panso, V. Teatriartikleid. Tallinn: Eesti Raamat, 1980.
	Jaan Tooming ja Mati Unt. Mati Undi „Phaeton, Päikese poeg“	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • vaatab katkendit Toominga lavastusest „Põrgupõhja uus Vanapagan“; • sõnastab oma vaatajaelamuse ja analüüsib 		Undi-jutud. Mälestusi Mati Undist. Tartu: Kirjastus Hermes, 2008.

		kujundikeelt; <ul style="list-style-type: none"> • loeb kodus läbi näidendi „Phaeton, Päikese poeg“ ja dramatiseerib rühmatööna ühe osa sellest; • teeb kokkuvõtte Undi tegevusest lavastajana. 		
	Merle Karusoo „Meie elulood“	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • tutvub õpetaja juhendamisel Karusoo lavastajatöödega; • komponeerib rühmatööna analoogilisi töömeetodeid rakendades lühinäidendi vabalt valitud teemal. 		Annuk, E. Elulood kui sotsiaalne teater (Merle Karusoo "Kui ruumid on täis"). – Vikerkaar, nr 10–11, 2009.
	Jaan Tätte „Ristumine peateega ehk Muinasjutt kuldsest kalakesest“. Nüüdisteater. Reperutaariteater ja projektiteater.	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • vaatab tervikuna videosalvestust Tätte näidendist „Ristumine peateega“; • arutleb selle tõlgendusvõimaluste üle; • analüüsib näidendi kompositsiooni ja tegelasi; • annab hinnangu näitleja rollitäitmisele. 	projektiteater repertuaariteater	Eesti dramaturgia 10 aastat. Eesti Näitemänguagentuur, 2005. Karulin, O. Uue põlvkonna ootel. – Looming, nr 4, 2010, lk 543.

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) eristab peamisi draamažanre, nimetab nende tunnuseid ja olulisemaid draamateoseid;
- 2) on lugenud läbi ühe draamateose ning analüüsib selle kompositsiooni ja tegelasi;
- 3) tunneb näitekirjanduse ja teatri põhimõisteid;
- 4) leiab seoseid kirjanduse, teatri, kujutava kunsti ja teiste meediumide vahel;
- 5) määrab lavastuse stiili, arvestades nii lavastaja, muusikakujundaja, kunstniku, valgus- ja kostüümikunstniku tööd kui ka näitlejate mängu;
- 6) arutleb teatrietenduse üle, hindab selle väärtusi, analüüsib kujundikeelt ning sõnastab oma vaatamiskogemuse;
- 7) kirjutab teatriarvustuse, rakendades õpitud mõisteid ja mõtestades lavastuses kasutatud teatrimärke;
- 8) teab olulisemaid tähiseid eesti teatri ajaloost;
- 9) on külastanud õppeperioodi vältel vähemalt kaht teatrietendust või vaadanud nende salvestusi;
- 10) seostab lavastust nii võrdlevalt kui ka eristavalt tänapäeva eluolu ja -nähtustega, iseenda ning üldinimlike probleemide ja väärtustega.

Hindamine

Hinnata võib kursuse jooksul kirjalikku teatriarvustust, pöörates tähelepanu teatriterminite kasutamisele, aga ka väiksema mahuga ülesandeid, seal hulgas suuliste seisukohavõtude sisukust ja põhjendatust ühistes aruteludes.

III Meedia

	ÕPPESISU	NÄIDISÕPPETEGEVUSED	MÕISTED	Lisamaterjal
	Meedia olemus. Meedia ja demokraatia. Meedia kui institutsioon. Meedia ülesanded demokraatias. Arvamuste konkurents. Meedia ja poliitiline süsteem. Kommunikatsioonipoliitika.	Õpitegevuse käigus õpilane osaleb <ul style="list-style-type: none"> • diskussioonis teemal „Meedia ja demokraatia“. • tutvub meedia ülesannetega • mõistab kommunikatsioonipoliitika olemust. 	meedia, arvamus-konkurents, massikommunikatsioon, juhtkiri	T. Hennoste. Meediaõpetus. TÜ Kirjastus, 2000
	Ajakirjanduse põhiliigid: uudis, olemuslugu, arvamuslugu, intervjuu, reportaaž	Õpitegevuse käigus õpilane omandab <ul style="list-style-type: none"> • uudise kirjutamisoskuse (kriteeriumid ja põhiküsimused) • intervjuu ja arvamusloo kirjutamisoskuse • foto kasutamisoskus tekstis 	uudis, olemuslugu, arvamuslugu, intervjuu, reportaaž	P. Pullerits. Ajakirjanduse põhižanrid: <i>uudis, olemuslugu, juhtkiri. Tartu 1997. Uudise töövihik. Tartu, 2001</i>
	Kommunikatsiooni ja massikommunikatsiooni mõiste ja eripära. Meediumi mõiste. Saatja. Vastuvõtja. Auditorium. Meedia mõju vastuvõtjale.	Õpitegevuse käigus õpilane omandab <ul style="list-style-type: none"> • erialase konsepti koostamise oskuse • meedia mõjuga arvestamise oskuse • eritleb ajakirjanduses ilmunud tekstide põhiliike ja väärtusi 	ajakirjanduslikud vormid, meedium, saatja, vastuvõtja, auditoriumiliigid meedia mõju teooriad	regulaarselt ilmuvad ajalehed ja ajakirjad, raadio- ja telesaated
	Ajaleht ja ajakiri, nende ülesanded ja liigitus. Kvaliteetleht ja tabloid. Ajalehe külgede sisu.	Õpitegevuse käigus õpilane mõistab <ul style="list-style-type: none"> • ajakirjaniku töö olemust • ja arutleb, oskab võrrelda kvaliteetlehe ja tabloidi • leida vajaliku infot ajalehe külgede sisu põhjal 	ajaleht, ajakiri, tabloid, kvaliteetleht, ingress, reklaam	M. Ehala. Kirjutamise kunst. Künnamees, 2000

	Ajakirjaniku töö olemus. Intervjueerimine ja toimetamine. Ajakirjandus ja muutuv aeg.	Õpitegevuse käigus õpilane omandab <ul style="list-style-type: none"> • oskuse hinnata ajakirjaniku tööd • oskuse suhelda meediaga 	sõltumatus ja kallutatus, ajakirjaniku eetika, konflikti vältimine	M. Hennoste. Arukas arutleja. Tallinn, 1998
	Raadio. Eesti ringhäälingusüsteem: avalik-õiguslik, eraõiguslik. Raadiokeel kui sõna ja helikeel. Raadiosaate liigid. Kuulajaskond	Õpitegevuse käigus õpilane omandab <ul style="list-style-type: none"> • oskuse mõista raadiokeelt • oskuse mõista muusika osa raadiosaates • oskuse kuulata raadiot ja koostada lihtsamat raadiosaadet 	raadiokeel, ringhäälingu formaat, <i>playlist</i> , otsereportaaz	V. Lään. Kuidas tehakse raadiot. Tartu, 1995
	Televisioon. Telesaade ja telejaam. Saatekava olemus. Saade ja auditoorium. Saate-liigid ja –vormid. Telesaate valmimine. Kaamerast ja optikast. Kaadrikompositsioon. Heli ja pilt. Montaaž.	Õpitegevuse käigus õpilane mõistab <ul style="list-style-type: none"> • saateliike ja nende auditooriumit • saatekava tähendust • programmipoliitika erinevusi • otsida teavet, poliitilisi ülevaateid ja tõsielusaateid • hinnata meelelahutussaadete kvaliteeti • koostada lühifilmi 	telesaade, telejaam, teleprogramm, sihtauditoorium, programmipoliitika, režiistsenaarium, otsesaade eetris, videomontaaž, kaadrisuurus (suurplaan, keskplaan, üldplaan)	Avalik-õiguslik ringhääling Eestis. TÜ, 2001 T. Hennoste. Meediaõpetus. TÜ kirjastus, 2000
	Meediaetika. Ajakirjanduskonflikt. Eesti ajakirjanduseetika koodeks. Eetika ja ajakirjanduseetika kokkupuutepunkte. Massikommunikatsiooni reguleerimise viisid. Meedia ülesanded demokraatias.	Õpitegevuse käigus õpilane oskab <ul style="list-style-type: none"> • suhelda meediaga • vältida ajakirjanduskonflikti • hinnata meedia mõju oma väärtushinnangutele • kasutada ajakirjanduseetika koodeksit 	ajakirjanduskonflikt, meedia mõju kriteeriumid, sõltumatus, vastulause	Meediaõpetus üldhariduskoolis. Õpetaja käsiraamat, 2004 Interneti-lingid: Avaliku Sõna Nõukogu: www.asn.org.ee Pressinõukogu: www.eall.ee/pressinoukogu
	Koolileht ja selle ülesanded. Infoleht ja õpilasesindus. Õpilaskõrvaltoimetuste liigid: voldik, e-leht, ajakiri, almanahh. Koolilehe toimetamine ja toimetamine.	Õpitegevuse käigus õpilane oskab <ul style="list-style-type: none"> • teha kaastööd koolilehele • olla keeleteoimetaja rollis • vahendada fotomaterjali koolilehe tarbeks • hoiduda konfliktidest 	koolileht, koolilehe toimetamine, ideede genereerimine, ajakirjanduskonflikt koolilehes	Ajaleht koolitunnis I-III kogumik

IV Filosoofiline kirjutamine

Õppesisu	Õpitulemused	Läbivad teemad	Lõiming
10. ja 11. klass			
Filosoofilised küsimused ja filosoofia valdkonnad	Nimetab filosoofia valdkondi ja toob näiteid filosoofilistest küsimustest, arutleb mõningate filosoofiliste küsimuste üle. On tuttav argumentatsiooni ja tõlgendamise põhiliste mõistetega, tunneb ära eelduse ja väite --- ning on tuttav filosoofilise teksti iseloomuga.	väärtused ja kõlblus, elukestev õpe ja karjääri planeerimine, kultuuriline identiteet, teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon	Ajalugu, kirjandus
Antiikfilosoofia ja filosoofilise mõtlemise kujunemine	Tunneb filosoofia periodiseeringut ning iseloomustab antiikfilosoofiat läbi selle oluliste mõtteliinide ja autorite. On tuttav filosoofia ajaloo tõlgendamise problemaatikaga. Loeb sekundaarautorite vahendusel filosoofiat.	kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus	Ajalugu, ühiskonnaõpetus, matemaatika, kirjandus, geograafia, kunstiõpetus
Keskaja filosoofia ja mõtlemise rakendamine usu teenistusse	Iseloomustab keskaja filosoofiat läbi tuntud mõtteliinide ja autorite. Arutleb keskaja filosoofia iseloomu üle.	kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus	Ajalugu, ühiskonnaõpetus, kirjandus, usundiõpetus
Uusaja filosoofia ja eksperimentaalse loodusteaduse süünd	Tunneb uusaja filosoofia iseloomu, eristab seda keskaja filosoofiast ning tunneb eksperimentaalse looduseuurimise algeid ja	kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus, tehnoloogia ja	Ajalugu, matemaatika, bioloogia, geograafia

	mõningaid filosoofilisi põhjendusi uusajal.	innovatsioon, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	
Uusaja filosoofia -- indiviidi/subjekti esilekerkimine ja tema teadvus	Tunneb uusaja filosoofia iseloomu seoses inimese mina käsitlemisega ning arutleb selle dilemmade üle.	kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Kirjandus, ajalugu, psühholoogia/inimeseõpetus, bioloogia
Uusaja filosoofia -- ühiskond ja valgustusmõtlemine	Tunneb uusaja filosoofia ühiskonnakäsitluste dimensiooni ja arutleb selle üle valgustusideede keskendudes.	kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus, tehnoloogia ja innovatsioon, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Kirjandus, ühiskonnaõpetus, ajalugu
Filosoofilise mõtlemise viisid ja vahendid	Tunneb küsimuste küsimise ja defineerimise tehnilisi termineid, sõnastab filosoofilisi küsimusi, vastab neile, kritiseerib neid ja sõnastab lähtuvalt kriitikast ümber nii vastuseid kui küsimusi ning näitab seejuures üles teadlikkust vajalikest tehnilistest võtetest. Määratleb lihtsamate mõistete sisu.	väärtused ja kõlblus, tehnoloogia ja innovatsioon, kodanikualgatus ja innovatsioon	Matemaatika, füüsika, bioloogia, kirjandus, ajalugu, keeled
Filosoofiline keel ja loogiline argumentatsioon	Tunneb argumenteerimise jaoks olulist terminoloogiat ning märkab selle rakendamise kohti arutluses ning rakendab seda õpetaja juhendamisel. Arutleb loogilise argumenteerimise küsimuse üle.	väärtused ja kõlblus, tehnoloogia ja innovatsioon, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, teabekeskond	Eesti keel, matemaatika, loogika, kirjandus/retoorika, väitlus

Teadmisviiside käsitlemine filosoofias	Tunneb olulisi teadmisviisidesse puutuvaid mõisteid ning teemapüstitusi ning arutleb nende üle iseseisvalt. Suudab püsida filosoofilisel arutlustasandil.	väärtused ja kõlblus, tehnoloogia ja innovatsioon, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, teabekeskond	Matemaatika, bioloogia, kirjandus, ajalugu, ühiskonnaõpetus, keemia, kehaline kasvatus, keeled
Väärtuste käsitlemine moraalifilosoofias	Tunneb olulisi väärtusõpetusse puutuvaid mõisteid ning teemapüstitusi ning arutleb nende üle iseseisvalt. Suudab püsida filosoofilisel arutlustasandil.	väärtused ja kõlblus, tehnoloogia ja innovatsioon, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, teabekeskond, kultuuriline identiteet, tervis ja ohutus, elukestev õpe ja karjääri planeerimine, keskkond ja jätkusuutlik areng	Kirjandus, ajalugu, ühiskonnaõpetus, inimeseõpetus, usundiõpetus, kunstiõpetus,
Ühiskonna, keskkonna ja elukeskkonna käsitlemine filosoofias	Tunneb olulisi ühiskonna- ja keskkonnanfilosoofiasse puutuvaid mõisteid ning teemapüstitusi ning arutleb nende üle iseseisvalt. Suudab püsida filosoofilisel arutlustasandil.	väärtused ja kõlblus, tehnoloogia ja innovatsioon, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, teabekeskond, kultuuriline	Ühiskonnaõpetus, usundiõpetus, matemaatika, bioloogia, geograafia, ajalugu

		identiteet, tervis ja ohutus, elukestev õpe ja karjääri planeerimine, keskkond ja jätkusuutlik areng	
Essee kirjutamise õppimine	Mõistab essee kirjutamisel olulist. Oskab avada filosoofilise probleemi. Koostab lühikese argumenteeriva essee.	väärtused ja kõlblus, kultuuriline identiteet, teabekeskond, elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Eesti keel, kirjandus
12. klass - filosoofiline kirjutamine			
Filosoofilise kirjutamise omapära	Oskab hinnata erinevate tekstide filosoofilist kvaliteeti ning ühtlasi selgitada, miks üks või teine tekst on kas rohkem või vähem filosoofiline/argumentatiivne.	väärtused ja kõlblus, kultuuriline identiteet	Eesti keel, kirjandus, matemaatika
<i>Ad hominem</i> argumendid ja ebasoovitav keelekasutus	Oskab võõrast teksti lugedes märgata, kas ja kus kirjutamisel ebaausaid võtteid on kasutatud ning teadlikult hoiduda selliste võtete kasutamisest omaenda teksti kirjutamisel.	väärtused ja kõlblus, kodanikuaktiivsus ja ettevõtlikkus, kultuuriline identiteet, teabekeskond	Eesti keel, kirjandus, media, psühholoogia/inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus
Filosoofilise teksti analüüsiv lugemine	Oskab pöörata tähelepanu kindlatele analüüsivat lugemist soodustavatele aspektidele. Oskab teadlikule lugemisele toetudes mõista teisi autoreid. Oskab kirjutada teksti nii, et see oleks teistele lugejatele	elukestev õpe ja karjääri planeerimine, kultuuriline identiteet,	Eesti keel, kirjandus, media, ajalugu

	kergemini mõistetav.	teabekeskond, väärtused ja kõlblus	
Kasulikud taktikad filosoofilise argumendi esitamisel	Tunneb tekstis ära ja oskab analüüsida konkreetseid kasutatud taktikaid, mille abil oma mõtet ja argumenti lugejatele paremini - huvitamalt ja selgitavalt - esitada. Oskab neid tehnikaid kasutada ka omaenda teksti kirjutamisel.	elukestev õpe ja karjääri planeerimine, keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng, kodanikuaktiivsus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus	Eesti keel, meedia, kirjandus, ajalugu, ühiskonnaõpetus
Teksti struktuur	Õpilane oskab teadlikult struktureerida omaenda teksti nii, et see võimalikult selgelt ja organiseeritult autori mõtet edasi annaks. Samuti oskab õpilane endisest teravamalt pilguga tundma ära võõra teksti ja selles edasiantava mõttekäigu struktuuri.	elukestev õpe ja karjääri planeerimine, väärtused ja kõlblus	Eesti keel, meedia, kirjandus, ajalugu, ühiskonnaõpetus
Teksti algus ja lõpp	Õpilane oskab hinnata sissejuhatuse ja lõpetuse olulisust. Oskab kasutada üldiseid teksti alustamise ning lõpetamise põhimõtteid oma teksti kirjutamisel, oskab ära tundma peamisi vigu ning teab neist hoiduda.	elukestev õpe ja karjääri planeerimine, kodanikuaktiivsus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus	Eesti keel, meedia, kirjandus, ajalugu, ühiskonnaõpetus
Defineerimine ja mõistete selgitamine	Õpilane oskab hinnata asjakohast mõiste selgitamist oma tekstis. Õpilane teab mida, millal, miks ja kuidas defineerida. Mõistab eri mõistete omavahelisi suhteid.	elukestev õpe ja karjääri planeerimine, teabekeskond, väärtused ja kõlblus	Eesti keel, meedia, matemaatika, füüsika, bioloogia

Argument ja loogika	Õpilane oskab analüüsida ja hinnata nii teiste kui omaenda argumentide korrektsust ja kehtivust ning hoiduda väärjärelduste tegemisest omaenda tekstis.	elukestev õpe ja karjääri planeerimine, identiteet, teabekeskond, väärtused ja kõlblus	Matemaatika, eesti keel, meedia
Seostatud teksti kirjutamine	Õpilane oskab teksti eri alateema ja rolliga osi sujuvalt, selgelt ja põhjendatult terviktekstiks liigendada. Oskab korrektselt teksti liigendada nii lõikude vahel kui ka lõikude siseselt.	elukestev õpe ja karjääri planeerimine, väärtused ja kõlblus	Eesti keel, meedia, kirjandus, ajalugu, ühiskonnaõpetus
Teiste mõtete esitamine	Õpilane mõistab viitamise tähtsust ning oskab järgida üldkehtivaid reegleid teiste autorite mõtete esitamiseks oma tekstis.	kultuuriline identiteet, teabekeskond, väärtused ja kõlblus	Eesti keel, meedia, kirjandus, ajalugu, ühiskonnaõpetus, bioloogia, geograafia
Teksti adressaat	Oskab teksti kirjutamisel arvestada sellega, et iga tekst on suunatud kindlale lugejale. Õpilane oskab teadlikult tegeleda sellega, kuidas oma teksti lugejale kas meeldivamaks ja lihtsamaks muuta ning kasutada selleks lihtsalt võtteid.	elukestev õpe ja karjääriplaneerimine, kultuuriline identiteet, teabekeskond, väärtused ja kõlblus	Eesti keel, meedia, kirjandus, ajalugu, ühiskonnaõpetus, bioloogia, geograafia
Essee kirjutamine ja tagasiside andmine	Oskab kirjutades enese intuitsioonide üle juurelda ja oma argumendi välja töötada. Oskab määratleda kitsa probleemi ning selle üle argumentatiivselt arutleda. Oskab anda tagasisidet kaasõpilase esseele.	elukestev õpe ja karjääri planeerimine, kodanikuaktiivsus ja ettevõtlikkus, teabekeskond, väärtused ja kõlblus	Eesti keel, meedia, kirjandus, ajalugu, ühiskonnaõpetus

V Stilistika

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming, läbivad teemad
<p>Eri modaalsusega tekstide (kirjaliku, hüpertekstilise) tähenduse mõistmine.</p> <p>Mitme allika põhjal kokkuvõtte ja arvamuse kirjutamine.</p> <p>Ajakirjanduslike tekstide analüüs;</p> <p>ilukirjandustekstide (sh luule) analüüs.</p> <p>Teksti eesmärgi ja vaatenurga mõistmine, meediatekstide kriitiline analüüsimine.</p> <p>Süsteemiline sõnavaraarendus (üldkasutatavate võõrsõnade, ilukirjanduskeele sõnavara, käsitletavate teemadega seotud terminoloogia omandamine, kinnistamine ja praktiline kasutamine.</p> <p>Arutleva loovtöö kirjutamine eri tüüpi (tekstiliste, pildiliste) alustekstide põhjal.</p> <p>Õigekirja ja õigekeelsusküsimuste kordamine.</p>	<p>Kursuse lõpul õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) mõistab allkeelte ja keele varieerumise olemust; 2) argumenteerib veenvalt ja oskab kaitsta oma seisukohti; 3) on omandanud tekstianalüüsi põhivõtted; analüüsib ilukirjanduslikku, populaarteadus- ja meediatekste; 4) oskab väljendada oma seisukohta loetu ja kuuldu kohta ning valida selleks sobivaid keelevahendeid; 5) seob tekste luues omavahel alustekste, refereerib, tsiteerib ning kasutab viitamissüsteeme; 6) argumenteerib, nõustub esitatud väidetega või lükkab neid ümber nii suulises kui ka kirjalikus tekstis; 7) valdab eesti kirjakeelt. 	<p>„Teabekeskond”</p> <p>Ajalugu, ühiskonnaõpetus</p> <p>Kirjandus, bioloogia</p> <p>„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine”</p> <p>„Väärtused ja kõlblus”</p>

VI Kirjanduse erikursus

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming, läbivad teemad
<p>Eriliigilised tekstid (teadustekst, instruktsioon, artikkel, arvustus)</p> <p>Teksti aktsepteeritavuse tegurid</p> <p>Teksti žanr, laad ja kompositsioon, lõiguseoste tasakaal ja kujundite valik</p> <p>Metafoori eriliigid</p> <p>Alustekstide põhjal kirjutamine</p>	<p>1) omandab süvendatud ettekujutuse kirjanduse kui kunstinähtuse olemusest;</p> <p>2) maailma ja eesti kirjanduse tähtsamatest epohhidest ja olulistest esindajatest;</p> <p>3) oskab kirjandusteoseid analüüsida ja tõlgendada eri lähtealustelt;</p> <p>4) oskab loetu kohta suuliselt ja kirjalikult väljendada oma arvamust ja seisukohti;</p> <p>5) valdab tekstiloomes protsessi (kirjutamine, viimistlemine, korrektuur ja arvustamine);</p> <p>6) analüüsib oma teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi; omandab elukestvaks õppeks motivatsiooni ning vajalikud oskused</p>	<p>Kultuuriline identiteet teksti mõistmise kaudu</p> <p>Kultuuriline identiteet</p>
<p>Proosa ja luule käsitlemata eriliigid (jutlus, miniatuur, följeton, liivik jt.)</p> <p>Keelendite valik, stamp, toortõlge, tarbetud mugandid.</p> <p>Keele- etikett</p>		

Filmikunsti mõisted ja lühiajalugu		Kultuuri jätkusuutlikkus
Lüürika kujunemine ja temaatiline avarandumine 50. aastatel Lepik, Kaalep, Niit, Merilaas, Sang, Vaarandi (koht luules) Luule temaatiline avarandumine 60. aastail Alliksaar, P-E Rummo Runneli, Kaplinski, Luige looming 70.-80. aastate luule temaatika Üdi/Viiding, Kareva 90. aastate kirjandus E Tode/T Önnepalu „Piiririik“		
Postmodernism Postkolonialism Khaled Hosseini „Lohejooksja“		Väärtused ja väärtuskasvatus teoste analüüs kaudu (sallivus)
Uut eesti proosas Valdur Mikita esseeromaanid Valiktekstide sisuline lugemine ja analüüs		Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus
Ühe autori elu ja loomingu põhjalikum käsitus Arvustuse kirjutamine Eesti lastekirjanduse lühiajalugu ja tähtsamad autorid E.Niit, A.Pervik, E.Raud, J.Rannap jt.		

Kirjandusteoreetilised mõisted ja nende kasutamine teoste		Kultuurilise identiteedi
analüüsimisel Arvustuste esitlused Autori poeetiline leksikon Omaloomingu esitlus Life writing kui elujutustus Lühiproosa tekstid ja praktiline analüüs Luuletekstide analüüs Omaloominguline kirjutamine ja tulemi esitlus Keeleabi võimalusi Kirjanduse koolieksamiks valmistumine Arvustuse kirjutamine, viimistlemine, korrektuur		kujunemine tekstiloome kaudu